

На основу члана 31. став 1. тачка 28. Статута града Зрењанина ("Службени лист града Зрењанина", број 21/08) и члана 30. Одлуке о заштитнику грађана ("Службени лист општине Зрењанин", број 10/03 и "Службени лист града Зрењанина", број 24/08), Скупштина града Зрењанина на седници одржаној дана _____ 2011. године разматрала је Седми годишњи извештај заштитника грађана о активностима, стању људских права и правној сигурности који је поднео заштитник грађана за територију града Зрењанина и констатовала:

- извештај обухвата седму годину рада овог органа у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2010. године;
- писменом представком заштитнику грађана се обратило 57 грађанки и грађана;
- на рад Градске управе поднето је 15 представки; на рад Предшколске установе Зрењанин 8 представки, на рад ЈКП "Чистоћа и зеленило" 1 представка, на рад ЈКП "Градска топлана" 2 представке, на рад ЈКП "Водовод и канализација" 1 представка, на рад Центра за социјални рад 19 представки и на рад осталих органа управе града било је 11 представки;
- дата је оцена о стању људских права и правној сигурности у граду Зрењанину.

На основу тог Извештаја и изведених констатација Скупштина града је донела

ЗАКЉУЧАК

1. Прихвата се Седми годишњи извештај заштитника грађана за територију града Зрењанина о остваривању људских и мањинских права у 2010. години.

2. Овај Извештај објавити у "Службеном листу града Зрењанина" и средствима јавног информисања.

3. Закључак доставити:

- Градоначелнику,
- начелници Градске управе и
- заштитнику грађана

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ЗРЕЊАНИН
СКУПШТИНА ГРАДА
Број:
Дана:
ЗРЕЊАНИН

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ГРАДА
Александар Мартон

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА ГРАДА ЗРЕЊАНИНА

СЕДМИ ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

Увод

Заштитник грађана једном годишње, најкасније до краја марта месеца, подноси Скупштини града извештај о својим активностима, стању људских права и о правној сигурности у Граду у претходној календарској години.

Садржина овог извештаја прописана је Одлуком о заштитнику грађана Града Зрењанина. Извештај према Одлуци о заштитнику грађана садржи број и структуру представки, општу оцену рада органа управе са становишта примене прописа, уочене пропусте и препоруке за њихово отклањање, као и критике и похвале појединим органима управе и функционерима. Извештај садржи обавезно и делове о стању у области права националних мањина, права детета и равноправности полова.

Овај извештај подноси Скупштини града Заменица задужена за заштиту права детета и равноправност полова која обавља функцију заштитника грађана до избора новог, као и Заменик заштитника грађана задужен за заштитну права националних мањина.

Овај годишњи извештај обухвата период од 01.јануара 2010 до 31.децембра 2010. године. Он приказује реално стање људских права у граду Зрењанину, даје оцену правне сигурности у граду, као и активностима Заштитника/заштитнице грађана и заменика заштитника грађана задуженог за заштиту права националних мањина.

Извори права

Набројаћемо неке изворе права као што су : Повеља Уједињених нација, Универзална декларација о правима човека, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена, Опциони протокол уз Конвенцију о елиминисању свих облика дискриминације жена, Конвенција Уједињених нација о правима детета, Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања, Устав Републике Србије, Закон о родној равноправности, Национални план акције за децу, Породични закон , Закон о забрани дискриминације Закон о локалној самоуправи, Статут града Зрењанина итд.

Поступак пред заштитником грађана

Заштитник грађана града Зрењанина поступа по представкама грађанки/грађана поднетих у писаној форми, и по сопственој иницијативи. Пре него што поднесе представку, подносилац је у обавези да своја права заштити у правном поступку, уколико то није случај, представка се одбацује.

Када прими представку, Одлука о заштитнику грађана Зрењанина предвиђа поступак по коме заштитник грађана поступа, уколико не постоје процесни разлози због којих се представка може одбацити, или уколико чињенице и околности наведене у представци не указују на неоснованост представке. Одлука таксативно набраја случајеве због којих се представка одбацује, а уколико се оконча доношењем одлуке о одбацивању , иста је коначна.

Уколико испуњава услове за поступање, доноси се одлука о покретању истраге у којој су органи , организације, јавна предузећа против којих је покренута, дужни да заштитнику грађана омогуће доступност свих просторија, информација, докумената од важности за истрагу па чак и оних који представљају државну, службену, пословну и професионалну тајну. Заштитник грађана има слободан приступ свим просторијама у којима се обављају послови органа управе, а у било које време и без посебне најаве може посетити све здравствене установе у којима се врши обавезно психијатријско лечење.

Уколико се након спроведеног поступка утврди повреда неког људског права или да постоји неко неправилно поступање у раду органа управе доноси се одлука у форми препоруке, предлога или мишљења по којем је орган дужан да заштитника грађана обавести о мерама које је предузео. Уколико се не поступи по одлуци, заштитник грађана обавештава о томе непосредно виши орган, као и јавност. Јавност у раду заштитника грађана од велике је важности за рад овог органа. Заштитник грађана има обавезу да у свакој фази поступка, обавештава јавност чиме се стављају на увид најширој јавности појединачни примери погрешног као и исправног рада појединих органа чији рад испитује.

Препоруке се објављују како би се информисала јавност о питањима значајним за остваривање њихових права, о проблемима везаним за њихово остваривање, као и о кршењу појединачних права грађанки/грађана од стране органа управе града. Заштитник грађана може поднети и посебан извештај Скупштини града уколико оцени да то захтевају нарочито важни разлози. Овај извештај као и посебан извештај само је један од начина обавештавања јавности о непоступању по препорукама заштитника грађана.

Први део - стање људских права

Број и структура представки грађанки/грађана

Одлука о заштитнику грађана града Зрењанина прописује да се заштитнику грађана може обратити свако правно или физичко лице, које сматра да су му актом, радњом или нечињењем органа управе повређена права. Представка се подноси у писаном облику укључујући све начине електронске комуникације. Орган заштитника грађана поступао је у свим случајевима оваквог обраћања грађанки/грађана, осим када се грађанке/грађани обраћају петицијом. Наиме дешавало се да грађанке/грађани путем електронске поште дефинишу проблем групе лица, а при томе наведу идентитет више лица, тако да заштитник грађана не зна које лице је поднело представку.

У просеку око 60 грађанки/грађана месечно се обрати заштитнику грађана. Разлози обраћања се односе на проблеме остваривања права на рад, права на социјална давања, на немогућност исплате рачуна за грејање, струју, воду итд. притужбе на рад службеника у појединим органима управе

Града. Велики је број усмених жалби на проблеме који се односе на међуљудске односе. Такође је чест случај да се грађанке/грађани обраћају заштитнику грађана са проблемима који се односе на судске спорове који су у току. У таквим случајевима грађанке/грађани упућују се канцеларији бесплатне правне помоћи.

Представком у писаном облику обратило се 57 грађанки и грађана. На основу тога, овај орган поступао је и примењивао овлашћења на основу Одлуке о заштитнику грађана града Зрењанина. Приказаћемо садржај представки грађана које су у извештајном периоду биле предмет решавања органа заштитника грађанки/грађана.

У периоду од 01.01.2010. до 31.12.2010.године писменим путем обратило се 57 грађанки и грађана. Грађанке/грађани жалили су се на повреду својих права учињених од стране градске управе, јавних предузећа, установа, органа и организација која врше јавна овлашћења а чији је оснивач град Зрењанин, конкретно њихове представке биле су усмерене :

- на рад Градске управе – Одељење инспекција – Одсек комуналне инспекције, затим Одељења за послове урбанизма, стамбене и комуналне послове и заштиту животне средине – Одсек за грађевинске послове, Одељење инспекција - Одсек грађевинске инспекције;
- на рад Предшколске установе Зрењанин;
- на рад ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин;
- на рад ЈКП «Градска топлана» Зрењанин;
- на рад ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин;
- на рад Центра за социјални рад Зрењанин.
- на рад осталих установа, органа и организација.

Предмет жалби на рад градске управе односио се на проблеме везане за разне видове и начине којима је загађена животна средина, указивање заштитнику грађана на неправилности у раду приликом поступања Градске управе и запослених у већ наведеним Одељењима и Одсецима, као и приликом доношења решења о појединачним правима грађанки/грађана, затим непоступање или погрешно поступање приликом спровођења решења ових органа управе.

Грађанке и грађани који су подносили представке на рад Предшколске установе Града жалили су се на рад руководства установе који се односио на кршење права родитеља и деце приликом давања информација о потраживањима Предшколске установе према родитељима који нису измирили своје новчане обавезе према установи, затим жалбе усмерене на рад и понашање запослених у самој установи приликом рада са децом, жалбе на поступање администрације приликом доношења одлука везаних за радне односе запослених у установи.

Представке грађанки/грађана на рад ЈКП «Чистоћа и зеленило» односиле су се на неуређеност градског гробља где се сахрањују припадници исламске вероисповести.

Представке на рад ЈКП «Градска топлана» односиле су се на квалитет грејања у становима, као и на износе по рачунима за које грађанке/грађани због тага сматрају високим.

Представке на рад ЈКП «Водовод и канализација» односиле су се на извршене повреде Одлуке о водоводу од стране одговорних лица у овом јавном предузећу.

Садржина представки на рад Центра за социјални рад је такав да се грађани/грађанке који се појављују као корисници услуга Центра за социјални рад жале на повреде њихових права приликом решавања захтева за коришћење материјалног обезбеђења породице, исплате једнократне новчане помоћи, на услуге у којима Центар поступа када се пред судом појављује као орган старатељства. Грађани су подносили представке жалећи се на дискриминативно поступање у односу према грађанима/грађанкама од стране појединих запослених у овој установи.

Од осталих представки потребно је споменути и следеће: представка на рад Електротехничке и грађевинске школе «Никола Тесла», представка која се односи на рад приватног предузећа «ГИК Банат» Зрењанин, представка на повреду права детета у ОШ «Соња Маринковић», представка на рад зрењанинске «Гимназије», представка на рад Агенције за приватизацију Републике Србије.

Када искажемо бројчано, од 57 писаних представки на рад Градске управе поднето је 15 представки, на рад Предшколске установе 8 представки, на рад ЈКП «Чистоћа и зеленило» 1 представка, на рад ЈКП «Градска топлана» 2 представке, на рад ЈКП «Водовод и канализација» 1 представка, на рад Центра за социјални рад 19 представки и представки које смо навело као «остале» било је 11.

Овај орган је по представкама поступао и решавао питања повреде права грађанки/грађана на следеће начине: доношењем одлука о давању препорука, мишљења и предлога органима управе Града, у случајевима када је утврђена повреда права грађанки/грађана. Препоруке су се односиле на потребу другачијег и целисходнијег поступања органа ради исправљања нанете неправде грађанки/грађанину чије је право повређено.

Публиковане препоруке од стране овог органа носе поруку онима којима су упућене на потребу примене принципа етичности и правичног поступања приликом решавања о правима грађанки/грађана у конкретном случају. То је нарочито важно када се има у виду да органи управе располажу

дискреционим овлашћењима где је вероватноћа и реална опасност органа управе - доношење погрешне одлуке. Такође, оне указују и на учињену повреду прописа од стране органа, односно одговорног службеног лица и препоручују да се иста исправи.

Заштитник грађана је у неким случајевима доносио препоруке по сопственој иницијативи, а у пар случајева посредовао у мирном решавању спорова покушавајући да проблем у најкраћем могућем року отклони.

Други део-Стање људских права

Права националних мањина

Извори права

Заштита мањина је уређена низом прописа међународног и домаћег законодавства.

Овде истичемо Оквирну конвенцију Савета Европе за заштиту националних мањина, Европску повељу о регионалним и мањинским језицима, билатералне споразуме између Републике Србије и одређених држава о заштити права националних мањина, Устав Републике Србије, Закон о заштити права и слобода националних мањина, Закон о забрани дискриминације, Закон о службеној употреби језика и писама, Одлука о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији АП Војводине, Статут града Зрењанина, итд.

Остваривање права

Према подацима пописа становништва из 2002. године град Зрењанин је средина у којој живи преко двадесет различитих националности и где

националне мањине чине око 25% становништва. Највише има Мађара-10,76%, Румуна-1,90%, Рома-1,87%, Словака-1,82%, Хрвата-0,51%, Црногораца-0,33%, Македонаца- 0,33%, Бугара-0,19% итд.

На овом месту, а у склопу остваривања права националних мањина, важно је истаћи да у нашем друштву се мањинска права често схватају као апстрактан концепт и гарантују само декларативно.

Устав и закони постављају на висок степен лествицу људских права али је стварност често руши, а све то произилази из чињенице да, још увек, не постоји јасно изражена и доминантна друштвена свест да и националне мањине имају одређена права која се морају уважавати и поштовати.

Изражавање, чување, неговање и развијање културне посебности

На неговању културне традиције и изражавању, чувању и развијању културне посебности националних мањина раде културно-уметничка друштва где су активни припадници националних мањина, установе националних мањина, а такође и Културни центар Зрењанин, Градска народна библиотека «Жарко Зрењанин», Народни музеј, Народно позориште «Тоша Јовановић», Аматерско позориште «Мадач», а о чијим активностима у овој области смо опширно писали у извештајима о раду из ранијих година.

Службена употреба језика и писма

Чланом 5 став 2 Статута града Зрењанина (Сл. лист града Зрењанина бр.21/2008) је прописано да «на територији града у службеној употреби су и језици националних мањина: мађарски, румунски и словачки језик и њихова писма».

Из ове одредбе Статута, а у складу са чланом 11 став 5 Закона о заштити права и слобода националних мањина (Сл. лист СРЈ 11/2002), члана 11

став 4 Закона о службеној употреби језика и писама (Сл. гласник РС бр.45/91, 53/93,67/93,48/94,101/2005 и 30/2010) и чланова 1 и 6 Одлуке о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији АПВ (Сл. лист АПВ 8/2003), произилази да на територији града Зрењанина називи органа и организација Града, Покрајине, организационих јединица органа државне управе, јавних предузећа, установа и служби основаних за целу територију Републике Србије, као и за подручје Града, називи места, тргова, улица и други јавни натписи исписују се и на мађарском, румунском и словачком језику и правопису и према њиховој традицији.

Из тих разлога је овај орган још дана 21.07.2009. године препоручио свим јавним предузећима и јавним установама чији је оснивач град Зрењанин да њихове називе на седиштима, другим објектима и печатима исписују и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису и то тако да називи на мађарском, румунском и словачком језику се исписују после текста на српском језику испод или десно од њега, у истом облику и истом величином слова.

У периоду 31.05.2010.-30.06.2010. овај орган је извршио контролу спровођења ове препоруке од стране јавних предузећа и установа чији је оснивач град Зрењанин и том приликом је утврдио следеће:

- **У потпуности** су поступили по препоруци од 21.07.2009. године Центар за социјални рад града Зрењанина, Дом здравља «Др Бошко Вребалов», Градска народна библиотека «Жарко Зрењанин», ЈП «Пословни простор», Завод за заштиту споменика културе, ЈП «Туристички центар града Зрењанина», ЈП «Радио Зрењанин».

- **Делимично** су поступили по препоруци од 21.07.2009. године Историјски архив (назив на седишту и даље је исписан само на српском језику), Савремена галерија уметничке колоније Ечка (печат је исписан само на српском језику), Апотека Зрењанин (сем на седишту назив и на језицима националних мањина нигде више није исписан), Културни центар Зрењанин (печат је и даље исписан само на српском језику).

- **Нису поступили** по препоруци од 21.07.2009. године Народно позориште «Тоша Јовановић», Народни музеј Зрењанин, ЈП «Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина», ЈКП «Водовод и канализација», ЈКП «Чистоћа и зеленило», ЈКП «Пијаце и паркинзи», Предшколска установа Зрењанин.

Имајући у виду да, с једне стране, овај орган, у складу са прописима, нема овлашћење да сам извршава своје одлуке, а да је, с друге стране, чланом 15 став 1 тачка 36 Статута града Зрењанина предвиђено да град, у вршењу своје надлежности, преко својих органа, у складу са Уставом и Законом,

између осталог, обезбеђује исписивање назива места, река, језера и других географских назива, назива улица и тргова, назива органа града, саобраћајних знакова, обавештења и упозорења за јавност и других јавних натписа на језику и писму националне мањине који је у службеној употреби у граду, према његовој традицији, изражено је очекивање да ће **надлежни органи града Зрењанина јавним предузећима и установама које нису спровеле препоруку овог органа од 21.07.2009. године, или су је само делимично спровеле, дати налог да се препорука одмах и без даљег одлагања спроведе.** На тај начин би се обезбедило да, у области службене употребе језика и писама националних мањина, не буде несклада између прокламованог и стварног, а то би, уједно, представљало и доследније спровођење прописа о правима националних мањина.

На овом месту ћемо указати на још један случај који, по нашем мишљењу, представља пример несналажења органа града Зрењанина у примени прописа о службеној употреби језика и писама националних мањина.

Наиме, дана 02.12.2010. године овај орган је примио представку Националног савета мађарске националне мањине у којој се наводи следеће:

«Национални савет мађарске националне мањине (даље:Савет) овим путем Вам се обраћа у вези са кршењем права на употребу мађарског језика и писама у писменој комуникацији са Скупштином града Зрењанина коју је Савет искусио у поступку за давање предлога за представника у Савет за међунационалне односе града Зрењанина.

Одбор за службену употребу језика и писама Савета је, на основу захтева секретара Скупштине града Зрењанина од 28. септембра 2010. године под бр.020-1/10-29-I у предмету давање предлога за представника мађарске националне заједнице у Савет за међунационалне односе града Зрењанина доставио свој закључак од 21. октобра 2010. под бројем MNT: IX-1445-3/2010 на мађарском језику Скупштини града Зрењанина. Потом секретар Скупштине града, Ивана Бјелетић, је тражила дописом од 04. новембра 2010. године под бр.020-1/10-37-I да Савет достави превод закључка састављеног на мађарском језику на српски језик.

С обзиром да је на територији града Зрењанина поред српског језика и ћириличног писма и мађарски и његово писмо у службеној употреби (Статут града Зрењанина, члан 5) Савет је имао право да достави закључак на мађарском језику - иако га је послао на двојезичном обрасцу не испуњавајући страну на српском језику.

Савет као основно тело културне аутономије мађарске заједнице у Србији овим путем Вас обавештава о противправном поступању једног органа власти града Зрењанина, такође од Вас тражи да испитујете случај и предузимате потребне мере у вези са предметном представком у циљу спречавања даљег кршења права на писмено општење са органима власти

на језику националне мањине чији је језик у службеној употреби на територији града».

Изјашњавајући се о наводима представке овај орган је дана 20.12.2010. године, од стране секретара Скупштине града, обавештен, између осталог, о следећем:

«Без намере да било кога увредим, уз уважавање дописа на мађарском језику, моја молба се састојала у томе да већ постојећи и потписани формулар на српском језику буде попуњен, како сам у допису замолила «да нам исти доставите и на српском језику». Разлози за ову молбу нису, понављам, неуважавање права на писмено општење са органима власти на језику националне мањине. Разлози су чисто практичне природе како би смо имали оригиналан примерак дописа и на српском језику а који би био у потпуности истоветан са дописом на мађарском језику».

Овај орган је извршио увид у поднесак број 020-1/10-37-I од 04.11.2010. године који је од стране секретара Скупштине града Зрењанина упућен Националном савету мађарке националне мањине, и у коме се наводи:

«Дана 22.10.2010. године примили смо Ваш закључак о предлогу за представника у Савет за међунационалне односе града Зрењанина. Како сте нам доставили Ваш предлог само на мађарском језику, овим путем Вас молимо да нам исти доставите и на српском језику».

Имајући у виду горе изложено, а такође и одредбе Статута града Зрењанина о службеној употреби језика и писма националних мањина на територији града Зрењанина, овај орган сматра да службена употреба језика и писма националних мањина подразумева и обавезу органа, у овом случају Скупштине града, да као пуноважне прима поднеске, исправе и друга документа која су састављена на језику и писму националних мањина која су на територији града у службеној употреби.

Према томе, секретар Скупштине града је био дужан да као пуноважан прими поднесак на мађарском језику Националног савета мађарске националне мањине од 21.10.2010. године, а није био овлашћен да од подносиоца поднеска затражи достављање поднеска и на српском језику.

Највише што је секретар Скупштине града могао да предузме, уколико је сматрао да постоји потреба, је да поднесак преведе на српски језик о трошку Скупштине града Зрењанина.

Из свих тих разлога је овај орган саветовао Скупштини града Зрењанина да: -као пуноважан прими поднесак Националног савета мађарске националне мањине број MNT: IX-1445-3/2010 од 21.10.2010. године састављеног на мађарском језику и писму,

-предузме све потребне мере у циљу доследне примене прописа о службеној употреби језика и писма националних мањина на територији града Зрењанина.

Образовање на језицима националних мањина

Предшколско образовање и васпитање на територији града Зрењанина спроводи се и на мађарском, румунском и словачком језику.

Што се тиче основног образовања, према подацима који су добијени од стране Одељења за послове друштвених делатности, у први разред школске 2010/11 уписан је 81 ученик који похађа наставу на мађарском језику, 11 на словачком и 1 на румунском језику.

Настава на мађарском језику организована је у ОШ «Серво Михаљ» Зрењанин, ОШ «Соња Маринковић», Зрењанин са издвојеним одељењима у Михајлову и Лукином Селу, ОШ «Братство јединство» Бело Блато и ОСШ «9.мај» Зрењанин и то укупно 612 ученика, што представља повећање за 14 ученика у односу на претходни извештајни период. До овог повећања, међутим, је дошло вероватно због тога што за претходни извештајни период нисмо имали податке за ОСШ «9. мај».

Настава на румунском језику организована је у ОШ «Др Александар Сабовљев» Ечка и ОШ «Ђура Јакшић» Зрењанин, издвојено одељење Јанков Мост и то укупно 50 ученика, што представља смањење за 5 ученика у односу на претходни извештајни период.

Настава на словачком језику организована је у ОШ «Братство» Арадац и ОШ «Братство јединство» Бело Блато, и то укупно 87 ученика што представља повећање за 2 ученика у односу на претходни извештајни период.

Према подацима добијених од стране Школске управе у Зрењанину наставу на мађарском језику у Зрењанинској гимназији похађа 66 ученика у четири одељења, што представља смањење за 13 ученика у односу на 2009. годину. Настава на мађарском језику организована је и у Електротехничкој и грађевинској школи «Никола Тесла» за 52 ученика у четири одељења – смањење за 12 ученика у односу на 2009. годину, у Економско-трговинској школи «Јован Трајковић» за 21 ученик у два одељења – исти број као у 2009. години, у Техничкој школи у Зрењанину за 27 ученика у два одељења – смањење за једног ученика у односу на 2009. годину. Настава на

мађарском језику се такође одвија и у Медицинској школи за 153 ученика у седам одељења. За ову школу нисмо добили податке у 2009. години о броју ученика, тако да не можемо упоредити стање у 2010. са стањем у 2009. години.

У зрењанинским средњим школама, као и ранијих година, ни у 2010. години није организована настава на румунском и словачком језику.

Делотворно учешће националних мањина у друштвеном и економском животу и јавним пословима

Пуно и делотворно учешће припадника националних мањина у културном, друштвеном, економском животу и јавним пословима се понекад сматра «трећом генерацијом» мањинских права. Почетна законска заштита националних мањина била је фокусирана на заштиту од уништења и дискриминације да би се, током друге фазе, дошло до сазнања да се националним мањинама мора дати простор да задрже и развијају своје језичке, културне и друге идентитете. Делотворно учешће је тек недавно доспело у жижу расправа о мањинским правима.

Припадницима националних мањина мора бити омогућено да уживају низ културних, друштвених и економских погодности. Из тих разлога равноправно, потпуно и делотворно остваривање свих права може понекад захтевати специјалне мере у корист недоминантних група, укључујући ту и припаднике националних мањина. Мањинска права треба примењивати у ситуацијама када је различит третман потребан да би се обезбедила потпуна и делотворна једнакост а у упоредном праву постоје примери где је изричито предвиђено да у попуњавању радних места у јавном сектору предност под истим условима имају припадници националних мањина.

Што се тиче ситуације на територији града Зрењанина, ако се упореде подаци о степену запослености припадника националних мањина у Градској управи града Зрењанина, јавним предузећима и јавним установама чији је оснивач град Зрењанин, са подацима који се односе на учешће националних мањина у укупном броју становника града Зрењанина произилази да није, у потпуности, остварена одговарајућа запосленост припадника националних мањина сразмерно њиховом уделу у броју становника града Зрењанина. Нарочито, у том погледу, се у тешком положају налазе припадници ромске националне мањине тако да се слободно може рећи да и поред декларативних залагања за поштовање

њихових права, припадници ове мањине су и даље посматрани и третирани као грађани другог реда.

Из свих тих разлога упућена је препорука Градској управи града Зрењанина, свим јавним предузећима и установама, органима и организацијама чији је оснивач град Зрењанин да, полазећи од сопствених потреба, приликом заснивања радног односа са новим запосленима који испуњавају услове прописане за одређено радно место, нарочито воде рачуна о запошљавању припадника националних мањина како би се обезбедила релативно одговарајућа заступљеност припадника различитих националних мањина сразмерно њиховом уделу у укупном броју становништва града Зрењанина.

Заштитник грађана ће и у наредном периоду вршити надзор над спровођењем ове препоруке од стране оних којима је она упућена иако смо свесни да је за спровођење те препоруке потребан дужи временски период који се, можда, мери и годинама.

Такође, у наредном периоду је потребно пажњу нарочито усмерити на побољшање заступљености националних мањина на разним нивоима управљања, нарочито на руководећим функцијама, где је заступљеност националних мањина неприхватљиво ниска.

Информисање на језицима националних мањина

Обавеза је државе да припадницима националних мањина обезбеди право на потпуно, благовремено и непристрасно обавештавање на свом језику, као и на оснивање сопствених средстава јавног информисања.

Међутим, да би ови циљеви били достижни, а имајући у виду чињеницу да локални медији на територији града Зрењанина имају своју улогу у редовном и благовременом информисању припадника националних мањина на њиховом језику, потребно је побољшати материјални положај ових медија а такође их кадровски ојачати како би информисање на језицима националних мањина добило на квалитету.

Посебно је, у том контексту, важно да у ЈП «Радио Зрењанин» сви припадници националних мањина који уређују програм на тим језицима заснују радни однос на неодређено време како би тиме била повећана њихова сигурност и уређивачка независност.

Иначе, ЈП «Радио Зрењанин» осим програма на српском језику емитује и емисије на језицима националних мањина.

Најзаступљенији је програм на мађарском језику који се емитује радним данима у трајању од 60 минута од 16 часова. Недељом је емисија на мађарском језику на програму од 17-18,30 часова. Емисије припремају два новинара у радном односу на неодређено време и два хонорарна сарадника.

Емисија на румунском језику је на програму једном недељно, недељом поподне, у трајању од 90 минута. Емисију припрема једна запослена радница на одређено време која је ангажована и у програму на српском језику.

Емисија на словачком језику се такође емитује једном недељно, недељом, од 18,30 часова у трајању од 90 минута. Емисију припрема једна хонорарна сарадница.

Емисија на ромском језику је на програму једном недељно, недељом, у трајању од 60 минута и припрема је једна хонорарна сарадница.

Реализација емисија на језицима националних мањина, међутим, није у потпуности решена јер је отворено питање финансирања овог дела програма тако да је исплата хонорара нередовна због недостатка средстава.

Остале активности из области заштите права националних мањина

На овом месту ћемо указати на још неке активности предузете од стране овог органа у циљу промовисања и заштите права националних мањина.

- У вези проблема који се односе на право запослених, припадника националних мањина, да не раде у дане верских празника и то крсне славе и Божића, дана 15.03.2010. године Апотеци Зрењанин смо указали на следеће:

Чланом 4 став 1 тачка 1 Закона о државним и другим празницима у Републици Србији је предвиђено да запослени имају право да не раде у дане верских празника и то православци на први дан крсне славе.

То значи да, на пример, запослени, припадници румунске националне мањине, православци имају право да не раде на први дан крсне славе и то по календару Румунске православне цркве на исти начин на који то право остварују Срби православци према календару Српске православне цркве.

Тачка 2 истог члана прописује, између осталог, да католици и припадници других хришћанских верских заједница имају право да не раде на први дан Божића према њиховом календару.

Под појмом «припадници других хришћанских верских заједница» треба подразумевати, на пример, и припаднике Румунске православне цркве, Унијатске цркве, Словачке евангелистичке цркве, Реформатске цркве, припаднике осталих протестантских верских заједница итд.

Све те цркве и верске заједнице први дан Божића славе 25. децембра.

То значи да свим запосленима, припадницима националних мањина, који припадају црквама и верским заједницама које први дан Божића славе 25. децембра мора се омогућити да тог дана не раде.

Из свих тих разлога је Апотеци Зрењанин препоручено да запосленима, припадницима националних мањина, омогуће да не раде у дане следећих верских празника и то: православци – на први дан крсне славе, католици и припадници других хришћанских верских заједница – на први дан Божића и у дане Ускршњих празника почев од Великог петка закључно са другим даном Ускрса, према њиховом календару, припадници исламске заједнице – на први дан Рамазанског бајрама и први дан Курбанског бајрама, припадници јеврејске заједнице – на први дан Јом Кипура.

- Поступајући по представци од 09.06.2010. године у којој се наводи да ЈКП «Чистоћа и зеленило» дискриминише припаднике националних мањина исламске вероисповести јер не одржава део Централног гробља у Зрењанину где су сахрањени припадници националних мањина исламске вероисповести, овај орган је након спроведеног поступка дана 01.09.2010.године утврдио следеће чињенично стање:

Послове уређивања и одржавања гробља, сахрањивања умрлих лица и пружање других погребних услуга у насељеном месту Зрењанин, а самим тим и на Централном гробљу у Зрењанину, врши ЈКП «Чистоћа и зеленило».

Део где се сахрањују припадници националних мањина исламске вероисповести се налази десно од главног улаза у Централно гробље у Зрењанину и до близине овог дела гробља се може приступити једино преко старе аеродромске писте која неуређена и делимично прекривена травом, јер изграђен пут или стаза који би водио до тог дела гробља не

постоји. Између старе аеродромске писте и тог дела гробља, који се налази десно од старе аеродромске писте, такође не постоји прилазни пут или стаза, те се до тог дела гробља може стићи једино преко земље или траве ако временски услови дозвољавају. Уређене стазе постоје само између малог броја редова гробних места, а простор између гробних места бетонским ивичњацима је уређен само код малог броја гробних места, тако да се до већине гробних места може приступити једино преко земље или траве.

До осталог дела Централног гробља, који се налази напред у односу на главни улаз у Централно гробље, води пут од бетона, између редова гробних места постоје уређене бетонске стазе те је омогућен приступ сваком гробном месту. Свако гробно место је омеђено бетонским ивичњаком, те је на тај начин уређен простор између гробних места, што се све односи и на празна гробна места.

Одредбом члана 2 став 1 Одлуке о уређивању и одржавању гробља и сахрањивању (Сл. лист општине Зрењанин бр.14/2005 и 1/2006 и Сл. лист града Зрењанина 3/2009) између осталог је предвиђено да се под уређивањем и одржавањем гробља подразумева и уређивање и одржавање путева и стаза унутар гробља, уређивање и одржавање простора између гробних места (али не и самих гробних места и обележја на њима, о чијем се одржавању старају искључиво корисници истих), те обављањем других послова који су у вези са уређивањем и одржавањем гробља.

Из ове одредбе Одлуке произилази да је ЈКП «Чистоћа и зеленило» дужно да свим деловима гробља посвети исту пажњу и да на исти начин и на исти квалитативни и квантитативни степен уреди и одржава све делове гробља и обавља и друге послове који су у вези са уређивањем и одржавањем гробља.

Непоступајући у потпуности по члану 2 став 1 Одлуке о уређивању и одржавању гробља и сахрањивању ЈКП «Чистоћа и зеленило» из Зрењанина је повредило право припадника националних мањина исламске вероисповести на једнако поступање тиме што је пропустило да на делу Централног гробља у Зрењанину где се сахрањују припадници националних мањина исламске вероисповести, за разлику од осталог дела гробља, у потпуности уреди и одржава путеве и стазе, те просторе између гробних места.

Из свих тих разлога је препоручено ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин да уређивањем и одржавањем путева и стаза, уређивањем и одржавањем простора између гробних места и обављањем и других послова који су у вези са уређивањем и одржавањем гробља на делу Централног гробља у Зрењанину где се сахрањују припадници националних мањина исламске вероисповести, овај део гробља доведе на исти квалитативни и

квантитативни степен уређености и одржавања у коме се налази и остали део Централног гробља у Зрењанину.

Проблеми везани за ефикасну заштиту права националних мањина

На овом месту желимо да укажемо на неколико проблема који, по нашем мишљењу, представљају препреку ефикаснијој заштити права националних мањина а тичу се, углавном, неизвршавању одлука овог органа у вези службене употребе језика и писма националних мањина.

Као што је већ речено, овај орган нема овлашћења да сам извршава своје одлуке али је, с друге стране, Статутом града Зрењанина предвиђено да град преко својих органа обезбеђује исписивање назива места, река, језера и других географских назива, назива улица и тргова, назива органа града, саобраћајних знакова, обавештења и упозорења за јавност и других јавних натписа.

Међутим, и поред ових одредби Статута, поједине одлуке овог органа које се тичу службене употреба језика и писама националних мањина нису извршене, а у наставку ће бити више речи управо о тим одлукама које и даље чекају да буду спроведене.

- Случај натписа на Дому културе у Ечки није решен ни у 2010. години иако смо, у више наврата, код органа града инсистирали да препорука овог органа од 17.08.2009. године буде спроведена.

Због неизвршавања препоруке од стране органа града Зрењанина били смо принуђени да против МЗ «Ечка» поднесемо тужбу надлежном суду у Зрењанину, а у циљу спровођења препоруке.

Поступајући по тужби овог органа Основни суд у Зрењанину је донео пресуду која је овом органу достављена 08.12.2010. године, а којом утврђује да је тужени Месна заједница «Ечка» дискриминаторски поступао према припадницима мађарске, румунске и словачке националне мањине на тај начин што је назив «Дом културе Ечка» на згради Дома културе у Ечки на језицима и писмима дотичних националних мањина исписао мањим словима и у различитом облику од текста на српском језику, те се тужени, Месна заједница «Ечка» обавезује да, ради уклањања, последица дискриминаторског поступања, са зграде Дома културе у Ечки уклони натпис «Дом културе Ечка» дужине 5,50 метара и висине 37 центиметара, који је исписан само на српском језику, те да задржи постојећу таблу са тим

називом исписан на српском језику и језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису, у истом облику и истом величином слова, све то у року од 15 дана под претњом принудним извршењем.

Пресуда није постала правноснажна јер је Месна заједница «Ечка» уложила жалбу другостепеном суду, а која до краја извештајног периода, а ни до дана предаје овог извештаја, није решена.

Међутим, поново напомињемо, да одлуке овог органа су дужни да спроведу органи града Зрењанина, а не да се Заштитник грађана у циљу извршавања својих одлука обраћа судовима.

- Дана 8. маја 2010. године на Тргу др Зорана Ћинђића у Зрењанину је постављена табла са називом Трга исписан само на српском језику иако је, према нашим прописима, после текста на српском језику испод или десно од њега морао бити исписан текст и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису, у истом облику и истом величином слова.

Полазећи од претпоставке да се, у овом случају, ради о пропусту, иако се пропуст такве врсте није смео догодити, изражено је очекивање да ће надлежни органи града адекватно реаговати те да ће после текста на српском језику «Трг др Зорана Ћинђића» испод или десно од њега бити исписан текст и на мађарском, румунском и словачком језику, према њиховој традицији и правопису, у истом облику и истом величином слова.

До краја извештајног периода, а ни до дана предаје овог извештаја, од стране органа града Зрењанина није ништа предузето у вези овог случаја.

- Дана 31.08.2010. године, приликом посете заменице покрајинског Омбудсмана за заштиту права националних мањина МЗ «Мужља», обавештени смо од стране председника и секретара Савета МЗ «Мужља» да је назив насељеног места Зрењанин, на улазу у МЗ «Мужља» из правца насељеног места Лукино Село, исписан само на српском језику.

Непосредним увидом на лицу места утврђено је да су ови наводи тачни.

Изражено је очекивање да ће град Зрењанин, преко својих органа, у складу са Уставом, законом и Статутом града, обезбедити да назив насељеног места Зрењанин, на улазу у МЗ «Мужља» из правца насељеног места Лукино Село, буде исписан и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, односно на мађарском, румунском и словачком језику, према њиховој традицији и правопису, и то тако да назив на мађарском, румунском и словачком језику

буде исписан после текста на српском језику испод или десно од њега, у истом облику и истом величином слова.

Истакнуто је да је назив насељеног места Зрењанин на улазима у ово насељено место из осталих путних праваца већ исписан на овај начин, тако да не постоји ниједан разлог који би оправдао, да начин исписивања назива насељеног места Зрењанин, на улазу у МЗ «Мужља» из правца насељеног места Лукино Село, буде другачији.

До краја извештајног периода, а ни до дана предаје овог извештаја, немамо података да је од стране органа града Зрењанина било шта предузето у вези овог случаја.

- Дана 25.02.2009. године поднели смо Уставном Суду Републике Србије предлог за оцену уставности члана 18 Закона о изменама и допунама Закона о држављанству Републике Србије (Сл. гласник РС 90/07) и предложили да Уставни Суд донесе одлуку којом се утврђује да поменути члан није у сагласности са Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима.

До краја извештајног периода 31.12.2010. године, а ни до дана предаје овог извештаја, Уставни Суд Републике Србије није донео никакву одлуку по овом предлогу, нити се на било који начин оглашавао по овом питању, иако су већ прошле две године од дана подношења предлога.

На крају овог дела извештаја посебно желимо да укажемо на одличну сарадњу коју смо у 2010. години имали са заменицом Покрајинског омбудсмана за заштиту права националних мањина Евом Вукашиновић која је и у два наврата била у посети овом органу и граду Зрењанину и то 03.03. 2010. и 31.08.2010. године.

Током сусрета са руководством града Зрењанина указано је на неопходност спровођења препорука овог органа са посебним освртом на важност извршења препоруке ОМБП 09/09 од 17.08.2009. године а у вези натписа на Дому културе у Ечки.

У допису који је заменица Покрајинског омбудсмана за заштиту права националних мањина упутила дана 05.03.2010. године председнику Скупштине града Зрењанина и Градоначелнику града Зрењанина, између осталог, се наводи:

«Заменица Покрајинског омбудсмана у свему подржава став заменика Заштитника грађана града Зрењанина према којем се, у конкретном случају, ради о веома осетљивом питању заштите права националних мањина те би неизвршавање ове препоруке представљало опасан преседан које би имало за последицу, између осталог, губитак поверења припадника

националних мањина у вољу, одлучност и способност органа града Зрењанина да штите и заштите њихова права заснована на домаћем и међународном законодавству, те позива надлежне органе града Зрењанина да предузму све мере из своје надлежности како би препорука Заштитника грађана број ОМБП 09/09 од 17.08.2009. године била извршена».

Трећи део - Стање људских права

Област права детета и равноправност полова

Овај орган је поступао по сопственој иницијативи доношењем препоруке о потреби и обавезности поштовања принципа равноправности полова у органима управе чији је оснивач Град. Будући да је Закон о равноправности полова ступио на снагу децембра месеца 2009.године ова препорука је донета током јануара месеца 2010.године. Сам Закон обавезује органе локалне самоуправе на тај начин што прописује одређене радње које треба предузети како би се принцип равноправности полова спроводио континуирано.

Досадашње искуство показало је да не постоје одговарајуће прецизиране мере при примени законских норми које би требале да обезбеде пропорционалну заступљеност жена и мушкараца у градској управи, јавним установама, предузећима, органима и организацијама чији је оснивач Град Зрењанин.

На основу прикупљених и анализираних података утврђено је да: 1) у Градској управи града Зрењанина, јавним предузећима и установама, органима и организацијама чији је оснивач Град Зрењанин, релативно је испоштована једнакост жена и мушкараца, али нису спроведене у потпуности обавезе преузете ратификацијом међународних уговора 2) у њима не постоји план запошљавања припадника жена и мушкараца.

На основу уоченог недостатка, овај орган је по сопственој иницијативи прикупио податке, како би утврдио фактичко стање у вези са применом мера о заступљености жена и мушкараца.

Уочено је да је фактичко стање пропорционалне заступљености случајног карактера . Мере запошљавања које се односе на равноправно учешће

жена и мушкараца нису се предузимале због непостојања закона који би обавезивао његове носиоце на активности у циљу поштовања принципа једнаких могућности. Та «испоштована равноправност» привидног је карактера стога што је иначе у укупној популацији становништва присутан већи број припадника женског пола. Али то свакако није једини разлог због којег се овај принцип не примењује, наиме разлози су бројни и комплексни о чему ће бити више речи у делу извештаја који се односи на стање људских права у области равноправности полова.

Сматрајући да је доношење Закона о равноправности полова који на прецизан начин уређује активности локалне администрације у овој области, као и равномерна заступљеност припадника оба пола, од битног значаја за развијање демократских принципа, овај орган сагласно члану 10б Одлуке о заштитнику грађана («Сл.лист општине Зрењанин» бр.10/2003 и «Сл. Лист Града Зрењанина» бр.24/2008) упутио је препоруку свим органима и организацијама чији је оснивач Град Зрењанин, јавним установама, јавним предузећима и градској управи Града Зрењанина.

Поступање по овој препоруци од стране градске власти резултирало је тиме да су послови везани за остваривање принципа равноправности полова поверени запосленој у градској управи. До краја извештајног периода, односно до 31.децембра 2010 године, није формирана Комисија за равноправност полова. Примећено је да постоји тренд маргинализовања ове теме, што је увек добар аргумент да се спровођење конкретних мера везаних за равноправност полова не предузима.

По овој препоруци Градска управа **делимично је поступила.**

Област права детета заштитник грађана решавао је по појединачним представкама грађана. Представке су грађанке/грађани подносили на рад Предшколске установе Зрењанин и рад Центра за социјални рад када поступа као орган старатељства бринући о правима детета.

Заштитник грађана као орган поступао је и по приговору странака. Заправо, највећи број представки је формално окончан управо на овај начин.

Споменућемо примере препорука упућених органима управе града поднетих по представкама грађанки/грађана и то са становишта поступања органа и градских власти у последњој инстанци.

По једној представи поднете од стране грађана/грађанке упућене су две препоруке Центру за социјални рад Зрењанин. Прва је упућена током трајања истражног поступка. Она је у садржајном смислу ограничена на информативне одредбе о овлашћењима и обавезности сарадње са заштитником грађана града Зрењанина.

Након тога, донета је препорука којом је утврђена повреда права детета од стране Центра за социјални рад. У њој су предложене мере ради исправљања утврђених неправилности. Центар за социјални рад је обавестио овај орган да неће поступити по његовој препоруци. О овоме су обавештени виши органи сходно члану 27. Одлуке о заштитнику грађана који такође нису предузели мере да се иста спроведе.

По овој препоруци Центар за социјални рад Зрењанин **није поступио**.

Представка по којој је овај орган поступао на рад Предшколске установе односио се на спискове који су били истакнути на вратима готово свих вртића у Граду. Радило се о томе да Предшколска установа која има потраживања према родитељима а који своје финансијске обавезе према Предшколској установи нису измирили, истакла је спискове на улазним вратима вртића. На списковима нису била исписана имена родитеља који дугују, већ имена њихове деце. Обзиром да је у питању кршење права деце, Предшколска установа је ову неправилност отколонила још у току трајања истраге на интервенцију заштитника грађана. У овом случају је поступак обустављен на основу члана 24. Одлуке о заштитнику грађана.

Представке на рад Предшколске установе поднете су од стране родитеља деце која користе услуге Предшколске установе, а односила су се на рад васпитача. У свим случајевима представка је решена спровођењем дисциплинских поступака према запосленима, а пре доношење препорука од стране заштитника грађана, тако да су и ови проблеми отклоњени у току трајања истраге, тако да је на основу члана 24. Одлуке о заштитнику грађана овај орган донео одлуку о обустављању поступка.

На рад Предшколске установе било је представки од стране запослених у самој Предшколској установи, а њихов предмет је дискриминација по основу рада једног броја запослених од стране руководства установе. У овим случајевима истрага је још увек у току (представке су поднете крајем 2010.године).

Једна представка поднета на рад Предшколске установе, односила се на чињеницу да је образац који се попуњава приликом уписа детета у вртић противзаконитог садржаја. Ова представка прослеђена је Заштитнику грађана Републике Србије.

Овај орган донео је препоруку ради исправљања утврђених неправилности приликом спровођења извршне одлуке суда, а односила се на повреду права детета. У овој препоруци су дати предлози за целисходније поступање ради заштите интереса детета.

Поред већ споменуте препоруке из области равноправности полова донете и упућене од стране заштитника грађанки/грађана, споменућемо остале активности које су се одиграле током извештајног периода.

Активности везане за област равноправности полова у протеклом извештајном периоду биле су бројне. Институција заштитника грађана Зрењанина учествовала је у Пројекту који је почео још током 2009. године под називом «Родна равноправност у пракси локалних омбудсмана» чије спровођење су започели Заштитник грађана Републике Србије и Покрајински омбудсман уз подршку УНИФЕМ-а (Развојни фонд Уједињених Нација за жене). У оквиру пројекта одржан је семинар о родној равноправности за локалне омбудсмани. Један од циљева овог пројекта био је да локални омбудсмани предложе потенцијалним актерима доношење Кодекса понашања запослених у локалним самоуправама или његове измене у оним локалним самоуправама у којима већ постоје а ради уграђивања одредаба о забрани дискриминације.

Сврха пројекта је да допринесе већој одговорности локалних омбудсмана и локалних самоуправа према женама и женским правима путем подизања свести у погледу родне равноправности, њених вредности и принципа. Идеја је да се путем Пројекта делује на правила јавног понашања функционера у локалној самоуправи путем доследног недискриминативног понашања приликом обављања службене дужности и у јавним наступима, затим да комуникација запослених у органима локалне самоуправе према грађанима буде недискриминативна, као и увођење регулативних правила понашања унутар саме локалне самоуправе.

Тек уколико постоје јасно дефинисана и стандардизована правила којима се дискриминација забрањује локални омбудсмани могу да реагују у случајевима њиховог непоштовања од стране запослених или руководиоца у локалној самоуправи. Будући да је Зрењанин донео Кодексе са наведеним одредбама, у том смислу је служио као пример многим локалним самоуправама у којима кодекси нису донети или не садрже антидискриминативне одредбе.

Град Зрењанин је Кодекс понашања запослених у градској управи града Зрењанина донео 22. јула 2009. године. Кодекс има уграђене антидискриминативне одредбе и то је био један од разлога да овај орган одржи Округли сто под називом «Родно заснована дискриминација на радном месту у покрајинским и локалним органима управе» 14.09.2010. године у Градској кући. На округлом столу представљен је Кодекс понашања функционера и запослених у градској управи Града Зрењанина а нарочито је акценат стављен на антидискриминативне одредбе које садржи. Град Зрењанин има усвојен и Етички кодекс понашања функционера локалне самоуправе од стране Скупштине града Зрењанина од 24.02.2005. године. На основу тога образован је Савет за праћење

примене Етичког кодекса понашања функционера. На округлом столу презентована су искуства у раду Савета за примену Етичког кодекса од стране председника Савета.

Током септембра 2010.године Пројекат је настављен одржавањем Округлог стола са сличном садржином који је организовала Заштитница грађана општине Врачар.

У вези ове области, треба споменути Регионалну конференцију о родној равноправности и поштовању уставних и законских одредби о родној равноправности одржану током новембра месеца. Конференцију је организовао Заштитник грађана Републике Србије и Покрајински омбудсман у циљу да се путем размене искустава допринесе јачању капацитета локалних омбудсмана и тела за родну равноправност за укључивање принципа једнаких могућности и родне равноправности у све политике на локалном и регионалном нивоу.

Остале активности заштитника грађана

Споменућемо препоруку упућену ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин где се указује на повреду права подносиоца представке повредом Одлуке о водоводу од стране јавног предузећа.

Наиме, грађанка је поднела представку у којој се жалила на рад ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин . Она је привремено омогућила комшиници коришћење свог шахта у дворишту тако што је допустила прикључење њеног водомера на сопствени шахт, али када је од ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин затражила да комшиници наложи измештање водомера из њеног шахта, предузеће је одбило да то учини уз образложење да није надлежно, те да је потребно поднети тужбу надлежном суду.

Међутим, члан 12. Одлуке о водоводу («Међуопштински службени лист Зрењанин» од 17.11. 1990. године) наводи да водомер мора бити смештен у посебном склоништу чије димензије, положај и материјал од чега се изграђује одређује комунално предузеће.

Такође је важан члан 12. став 3. Одлуке о водоводу који прецизира да склоништа (шахтови) за воду који су изграђени пре ступања на снагу ове Одлуке а која не одговара прописаним условима, корисници су у обавези да доведу у функционално прописане димензије, које за индивидуална домаћинства износе 1 м, x 1, 10 м, **најкасније до 31.12.1992.године.**

Пропуштањем обавезе да се комшиници странке која је поднела представку заштитнику грађана наложи да изгради свој шахт и на тај начин омогући измештање водомера, што би било у складу са чланом 12. Одлуке о водоводу, а на шта су сви грађани Зрењанина обавезани да учине још давне 1992. године, ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин учинило је повреду права грађанке.

У препоруци су предложене мере ради исправљања неправилности. ЈКП «Водовод и канализација» је обавестило овај орган да је у свему поступило по препоруци овог органа и отклонило повреду права грађанке.

По препоруци овог органа ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин **поступило је у потпуности.**

Овај орган је завршавао истраге на основу поднетих представки од стране грађанки/грађана и доносио одлуке уз образложење да је представка неоснована и да је контролисани орган, организација, јавно предузеће исправно поступило у предметном случају. Наиме, на основу Одлуке о заштитнику грађана подносиоци представки и органи на чије се поступање представка односи обавештени су о исходу поступка и донетој одлуци уз детаљно образложење.

Заштитник грађана је применио овлашћења и доносио одлуке којима је одбацио представке подносиоца у неким случајевима. Разлог одбацивања представки био је тај што подносиоци нису искористили редовна правна средства за отклањање повреда а на шта Одлука о заштитнику грађана обавезује. Таквим подносиоцима је објашњен начин употребе таквих средстава.

Заштитник грађана је у великом броју случајева подносиоцима представки давао савете о другим могућностима за остваривање заштите права, чиме је и на тај начин решавао њихове представке.

У великом броју случајева се начин решавања повреде права подносиоца представки сводио на интервенцију заштитника грађана са одговорним лицима и запосленима у органима управе у којима је донета одлука о отварању истраге. Десило се да је повреда права отклоњена још у току трајања истраге и овакав начин показао се као веома ефикасан.

Заштитница грађана је на позив Републичког заштитника грађана присуствовала Округлом столу о доброј управи 02.06.2010. године организованом у оквиру Twinning пројекта «Подршка јачању институције Заштитника грађана 2009 - 2011» у реализацији Омбудсмана Грчке,

Омбудсмана Холандије и Европског центра за јавно право а који финансира Европска комисија. Том приликом је представљен Кодекс добре управе у Србији који је истог дана уручен председници Народне скупштине Републике Србије на даљи поступак у Народној скупштини.

Представник овог органа узео је учешће приликом обележавања годишњег Дана толеранције. Том приликом је координатор Центра за децу и младе «Машталиште» у зрењанинској Гимназији презентовала интеркултуралну размену ученика зрењанинске Гимназије у оквиру пројекта «Мултипликација живети толерантно». Овај пројекат успешно реализују од 2006.године локална управа Зрењанина, зрењанинска Гимназија и Центар за децу и младе «Машталиште». Основни циљ пројекта је промовисање мултикултуралних вредности и толеранције међу средњошколцима, њиховим родитељима и професорима.

Потребно је споменути и сарадњу са Центром за развој цивилног друштва, Зрењанинским едукативним центром и другим невладиним организацијама које спроводе своје активности на територији града Зрењанина . Сарадња са невладиним сектором траје од установљавања овог органа , она ће се наставити и интензивирати у будућности .

Нарочито истичемо сарадњу овог органа са свим медијима присутним на територији Града Зрењанина. Ова сарадња је не само неопходна ,већ и неминовна. Наиме, медији су «савезник» овом органу у борби за грађанска права. Без објављивања свих активности које обавља, овај орган не може постићи циљ. Јавност игра вишеструку и веома значајну улогу у функционисању овог органа зато што је «снабдева» информацијама о појединачним повредама права грађанки/грађана и чини је видљивом и ближом њиховим потребама . Јавност се путем медија мобилише, а преко ње и одговорна лица у органима управе да прихвате препоруке и по њима поступе. Путем њих се прибавља обавезност одлука овог органа.

Општа оцена рада органа управе града Зрењанина

Из досадашњег извештаја видљиво је који органи управе града на који начин поступају и функционишу у контактима и односима према грађанкама/грађанима. Анализа броја поднетих представки на рад појединих органа управе доводи до сазнања не само о појединачним кршењима права грађанки/грађана , већ и степену поштовања принципа добре управе од стране органа на чији рад су грађанке/грађани у

извештајном периоду поднели представке. Не мора се приликом сваке поднете представке утврдити повреда права грађана, али се готово редовно проналази повреда начела непристрасности, независности, објективности, доследности, правичности, учтивости као и поштовање једнакости грађана пред законом приликом решавања о захтевима грађанки/грађана и доношењу одлука од стране јавних службеника.

Истичемо да је само ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин у потпуности испоштовало препоруку заштитника грађана у извештајном периоду. И то је усамљен пример испоштоване препоруке.

Овај орган је путем овог извештаја навео појединачне примере погрешног као и исправног рада и поступања, односно непоступања по препорукама заштитника грађана од стране појединих органа управе града Зрењанина. Тиме је како директно тако и индиректно упутио критике и похвале на рачун оних чији је рад контролисао.

Међутим, искуство показује да се критике доживљавају као нека врста казне, што није намера и суштина рада овог органа. Потребно је да органи управе схвате суштину контролне улоге заштитника грађана, а она се огледа у намери постизања бољег и квалитетнијег рада органа јавне власти и исправљање појединачно нанетих неправди учињених грађанкама/грађанима.

Без истинских реформи администрације и довођење њеног функционисања на ниво који подразумева професионалну и одговорну службу не може ни заштитник грађана имати видљиве ефекте. Од истог значаја је спремност одговорних на сарадњу са заштитником грађана и добра атмосфера у органима управе чији рад заштитник грађана контролише.

Услови рада заштитника грађана

Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у стручној служби заштитника грађана од 17.12.2008.године систематизована су три радна места у оквиру стручне службе заштитника грађана. Заштитник грађана у оквиру стручне службе има запослену радницу на административно-техничким пословима.

У оквиру органа Заштитника грађана раде Заменица задужена за права детета и равноправност полова која обавља функцију заштитника грађана

до избора новог и то од 02.04.2010.године односно од истека мандата претходном заштитнику грађана и Заменик заштитника грађана задужен за заштиту права националних мањина.

Запосленима је обезбеђен простор на спрату у улици Пупинова број 14. Међутим, сам простор не испуњава услове за пријем странака, нарочито за инвалидна, хендикепирана и стара лица. Такође, простор не испуњава услове за рад запослених у погледу њиховог права на безбедност и приватност странака, као и здраве радне услове.

Надлежни органи Града на основу члана 40. Одлуке о заштитнику грађана прибавили су средства за рад, конкретно канцеларијски материјал и три копјутера, али до краја године телефонска централа и телефони нису обезбеђени.

Зрењанин, март 2011.године

Вршилац дужности заштитника грађана

Драгана Радловачки Грозданов